

ESKOLA KIROLAREN ETORKIZUNA HIRUGARREN MILAKADAREN AURREAN

Bilbo, 1998ko azaroak 12

J.A. Lekue Gallano

Sendagile aditua gorputz hezkuntzan eta kirolean

HTZ-CPT Fadura

1. Sarrera

Filogenetikaren arloan gizakiek dugun abantailetakoa bat da bizitzako lehenengo urteetan ikasteko denbora luzea dugula. Beste ugaztun batzuk zenbait hilabeteren buruan beraie ingurunearen aurrean babesik gabe geratzen dira; gizakiek, aldiz, bizitzan epe luzea dute ikasteko, haurtzaroan hasi eta, gutxienez, gaztarora arte, eta garai horretan familiak, gizarteak eta hezkuntza sareak gidatutako ikasprozesuari ekiten diote. Hala ere gizakiak baditu berezko ezagutzak biologiaren ikuspuntutik biziraupena bermatzen diotenak.

Nahiz eta sarrera hori entzun ondoren nire hitzaldia etorkizunera barik iraganeko bilakaerara zuzenduta dagoela iruditu, nire asmoa gidatutako ikasprozesuak esparru zabal batean, adibidez gizakiengan, garai zailean, hau da, haurtzaroan eta gaztaroen, duen garrantzia erakustea da. Ikastaldi luze horretan etorkizunean izango dituen ezagutza eta ohituren oinarria finkatuko da eta garai horretan hasi behar da kirol jarduera egiten. Gizakiarengan berezkoa da hori, izan ere, kirolaren oinarrian mugimendua dago.

Hezkuntzaren garrantzia aipatu eta gero, normala da hezkuntza, pedagogia eta antzeko beste ikasketa batzuetan adituak direnek estimulua nola, noiz eta zein neurritan eman behar den behin eta berriro eztabaitzatzea, eragina ahalik eta egokiena izan dadin. Eztabaida horretan hezkuntzaz gain, kirolarekin, gizartearekin eta osasunarekin zerikusia duten interesak batzen dira.

Era orokorrean aurkeztu eta hitzaldi honetan aipatuko den gaira hurbildu ondoren, esan behar da helburua eskola kirolaren antolaketan eta gestioan biltzen diren faktore nagusiak aztertzea eta etorkizunari begira ordenatzea dela.

Esan behar da eskola kirolaren etorkizunari egiten zaizkion aipamenak milurteko osoak ematen duen ikuspegia baino hurbilagokoa dela.

Gure garaiko gertakizunen abiadura kontuan hartuta, gehienez ere 10-15 urte barru zer gerta daitekeen jakin genezake, baina ez geroago. Ez dugu ahaztu behar orain dela 200-300 urte gizarte aurreratuek gorputz jarduera ia-ia gaitzetsi eta goi mailakoek saihestu egiten zutela. Baina saihestu ezin zutenek jasan egiten zuten, lan fisikoak egin behar izaten baitzituzten edo gerrarako prestatu. Gorputz jarduera ez zen bizitzako beste arloetan lantzen, kirola ez zen-eta berez holan existitzen. Aurrerapen teknologikoen eta horien eraginen ondorioz, gizarte antolaketan aldaketak egon dira eta gazteei gorputz jarduera ezartzeko eran ere bai. Arrazoi horregatik, beharrezkoa da hurbileko etorkizuna aintzat hartzea.

2. Legearen esparrua

Gaur egun legea nahiko zehaztuta dago eta eskola kirolak gizartean bete behar duen eremua mugatzen du, bai eta bete behar duen zeregina ere. Kirolaren Lege berrian (ekainaren 11ko 14/1998 Legea) eta 91/1998 Foru Dekretuan bilduta dauden eskola kirolarekin lotutako zenbait jarduera gauzatzeko filosofia, baldintzak eta era. Jarraian legearen atal batzuk aipatu eta oinarrizko kontzeptuak markatuko ditut.

Kirolaren Lege (ekainaren 11ko 14/1998 Legea):

53. artikulua.- Kontzeptua

“Lege honen ondorioetarako, ikasleek **nahitaezko eskolatze aldian irakas-orduetatik kanpo** egiten duten kirol jarduera antolatua izango da eskola kirola”.

54. artikulua.- Eskola kirolaren egitekoak eta ezaugarriak

1.- “Eskola kirolean, ahal dela, **kirol ugari praktikatuko da** eta **lehiaketa-kirola ez da izango helburu bakarra**. Horrela, ikasle guztiek hainbat kirol mota ezagutu eta horietan aritzea lortu nahi da, zeinek bere borondate, gaitasun fisiko eta adinaren arabera”.

55. artikulua.- Eskola kirolerako programak

1.- “Programen helburuak hauek izango dira: ikasleei **osotasuneko eskola heziketa** osatzea, ikasleen nortasuna modu orekatuan garatzea, **gorputz eta osasun ezaugarri** jakin batzuk lortzea, eta geroago kirola egiten jarraitzea posible egingo duen prestakuntza ematea”.

2.- “Bideak jarri beharko dira eskola kirolerako programetan ezintasunak dituzten ikasleek beren ikaskideekin **batera jarduteko modua** izan dezaten. Batera jardutea ezinezkoa denean, ekintza bereziak antolatu beharko dira ezintasunak dituzten taldeentzat”.

3.- “Eskola kiroleko urteko programetan sartuta daudenak izango dira, orokorki, **hamabost urtetik beherako** ikasleentzako kirol-lehiaketak”.

4.- “Alabaina, araudiz ezarriko diren baldintzak betetzen badira, **foru aldundiek baimena emango dute 15 urtetik beherako ikasleentzat eskola kiroleko urteko programetan sartuta ez dauden kirol-lehiaketak antolatzeko**, ikasle horiek federazio-lehiaketetan parte hartzeko, bai eta zenbait kirol motatan **teknifikazio-unitateak** garatzeko ere.

Azaroaren 11ko 91/1998ko Foru Dekretua

“98/99 kanpainako programa honetan gaztetxoei ondoko hau eskaini nahi diegu:”

“Zenbait kirolekin jarduten hasia, Lehenengo Mailako Hezkuntza amaituko dutenerako, beraien gaitasunei edota interesei ondoen egokitzen zaiena aukera dezaten”.

“Eguneroko bizimodurako eta kirol jarduerarako oso egokiak diren mugitzeko, espresatzeko eta sormenerako **baliabideak** jasotzea, kirol jardura atsedenaldira edota mantenimendura zein errendimendu jardueretara bideratuta egon arren”.

“Bizitzan eta etorkizunean, heldutasunera heltzean, **bere interesekin eta gaitasunekin bat datorren jardura aukeratzea**”.

Aurreko pasarteetan markatutako atalek administrazioak eskolako kirol jarduerari eman nahi dion ikutu filosofikoaren irizpideak bildu dituzte eta ezaugarri hauetan batu ahal dira: kirol ugariak, integratzaileak, lehiakorra eta ez-lehiakorra, osasungarria eta aberasgarria. Gainera gaur egungo egoerak lortu nahi diren helburuetarako aukera gutxi eskaintzen zituen kirol-sarea zabaltzeko ezohizko irizpideak kontuan hartu ditu.

3. Eskola kirolaren etorkizuneko kontzeptua

Aurreko atalean aipatu denez, eskola kirolaren etorkizuneko kontzeptua definizioak nahiko ondo mugatuta dago aitaturako lege-atalean.

Kirol ugariak jardutea gorputza era naturalean aberasteko bidea izango da. Gaztaroan gorputz eta teknika gaitasunak gehiegi ez banatzeko metodo gisa, ez dugu ahaztu behar kirol askok proposatzen duten bideratutako alderdien ikuspegi ugariak.

Eskola kirolak bateratzaileak izan behar du, diskriminaziorik egin gabe sexua, maila sozioekonomikoa edo ezintasun fisikoa edo sentorialagatik; horiek adibide modura aipatu ditut, izan ere, horiek dira gure gizartean parte hartzeko aukera gehienbat zehazten dutenak.

Lehiaketa-kirola motakoak eta ez-lehiaketakoak batu beharko ditu, betiere esparru egokian aztertuta, aukera biek hezkuntzarako garrantzi handia dute eta.

Eskola kirolak osasungarria izan beharko du, hau da, ez du arriskurik sortuko eta ondorioz, osasuna ekarriko du eta, batez ere, adin egokian bultzatuta denboran iraungo duten ohitura osasungarriak (elikadura, atsedenaldia, bizimodua).

Azken batean, eskola kirola eskola garaia amaitu eta hurrengo urteetan gauzatuko den *edozein kirol jardueraren adierazpenaren oinarria* izan behar da, bai kirol errendimenduari edo lanbide moduan egindako kirolari dagokienez, bai atsedenaldiari eta gizabanakoen osasuna bultzatzeari begira dagoen gorputz jarduerari dagokienez. Ustez kontrakoak diren bi adierazpen horiek eta batzuek sarritan era gogorrean kontrajartzen dituztenak, nire ustez, hasiera eta denbora luzean jarraipen berbera izan dute.

5-6 urtetik 16-17 urtera arteko taldeari buruz ari gara. Garai horretan hainbat fase bereizten dira, eta fase bakoitzean berezko ezaugarri psikologikoak izaten dira, ingurugiroarekiko harremanak aldatuz doaz eta ezaugarri fisikoak ere ez dira berdinak. Horrela, bada, ezaugarri horiek guztiak ondo ezagutu behar dira eta helburuen planifikazio zehatza beharko da, aprobetxamendua ahalik eta onena izan dadin.

Garai horretan garapen orokorra lortzeko denetarikoa jarduerak egingo dira: jarduera orokor eta kirol ugartik hasi eta kirol zehatzagoetaraino (kirol errendimendurako gaitasun bereziak dituztenentzat), bai eta osasunean eta gizarteratzean era onean eragingo duten atsedenaldi jarduerak ere (atal honetan pertsona guztiak sartuko dira).

Adin horretan beharrezkoa izango da ikaslearen osasun egoera zaintzea; horretarako legean zehaztutakoa beteko da eta aldiari-aldiari osasun eta gaitasun azterketa egin beharko diote. Azterketa horretaz gain, sendagilearen azterketa zehatzagoak egin ahal izango dira, baldin eta ikaslearen berezitasunek edo jardueraren ezaugarriek horrela eskatzen badute.

4. Agente sarea eskola kirolean

Ikastetxeak, diputazioak, kirol federazioak eta klubak dira eskola kiroleko programak gauza daitezen zuzen eragin behar duten erakundeak.

Horien arteko koordinazioaren eta komunikazioaren helburua eskolako jarduerari eusten dioten egitura egonkorak bideratzea izan behar da. Seguraski, eskola kirola bultzatzeko beharrezkoa izango da ikastetxeetan gurasoen elkarrekin egiten duten lana baino gehiago egitea eta erantzukizuneko postuetarako teknikariak bilatzea. Zaila da eskolako kirola hezkuntzarako eta irakaskuntzarako tresna osasungarria izatea lanaren ikuspuntutik beharrezkoak dituen eskariei jaramonik egin gabe.

4.1. Baliabide materialak

Ikastetxeak -ikastetxea izanik guzti honen oinarritzko baliabidea- instalazioen eskaintza ez ezik, jardueren eskaintza ere hobetu ahal du eremu geografikoetako ikastetxeak elkartuz; adibidez, hiriguneetan barrutietan elkartuta, eta baserriguneetan, mankomunitateetan. Diputazioen ardura izango da unitate horien antolaketa eta federazioetako, klubetako eta ikastetxeetako teknikarien antolaketa. Proposamen horretan bilduta dago guneak partekatzeko beharrezana eta seguraski, horretarako oztopo batzuk gainditu beharko dira.

Baliabide ekonomikoei buruz, ekarpen publikoaz gain, gurasoak sentsibilizatu beharko ditugu teknikari adituek gidatutako kirol jarduera egokiak dituzten hezkuntza ereduetan seme-alabak matrikulatzeak nolako garrantzia duen kontura daitezen.

4.2. Giza baliabideak

Eskola kiroleko giza baliabideei buruz hitz egiten dugunean, erabili behar dugun oinarritzko kontzeptua *teknifikazioa* da. Horrek esan nahi du eskola kirolean profesional adituek sortzea erraztu behar dugula. Gorputz hezkuntzako lizentziatuak, gorputz hezkuntzan espezializatutako irakasle eskoletako diplomatuak eta maila desberdinetako kirolean titulatuak beraientzat egokia den gunea betez joango dira. Eskola kiroleko teknikarien lana era zorrotzagoan aztertua izango delako gertatuko da hori. Zalantzarik gabe erantzukizun hori ekonomiaren aldetik ere aztertu beharko da, izan ere, era horretan baloratzen dira erantzukizun gehienak.

Ikastetxe bakoitzeko jardueren eskaria eta eskaintza gestionatuko duten kirol koordinatzaileak eta gaztetxoekin lan egingo duten klubetan teknikariak ezartzea da beharrezanik handiena.

5. Ondorioak

Argi dago eskola kirola zeinen garrantzitsua den kirol hezkuntzan eta kirol prestakuntza eta prestakuntza orokorrean eta hori horrela dago jasota legean. Hala ere, nahiz eta jakin garrantzitsua dela, oinarritzko ideia hauek azpimarratu behar ditugu ideia hori gauzatzeko:

- Oinarritzko erakundeen arteko koordinazioa hobetu behar da gestiorako egitura egonkorragoak sortzeko.
- Eskola kirolean teknikari adituak aritzea erraztu behar da.